

Využití individuální psychologie ve škole

Mgr. Michaela Širůčková, Ph.D.

Alfred Adler (1870-1937)



- Rakouský lékař a psycholog
- Do roku 1910 spolupracovník Freuda
- Jeho životní téma: sociální nespravedlnost a chudoba
- Vybudoval dětské poradny

Rudolf Dreikurs (1897 – 1972)




Rudolf Dreikurs © Klett-Cotta

- psychiatr a pedagog narozený ve Vídni
- spolupracovník a pokračovatel Adlera
- v Chicagu založil institut A. Adlera
- motivace chování dětí
- rozvoj kooperativního chování bez odměn a trestů
- *„Děti potřebují dodávat odvahu, jako květiny potřebují vláhu“*

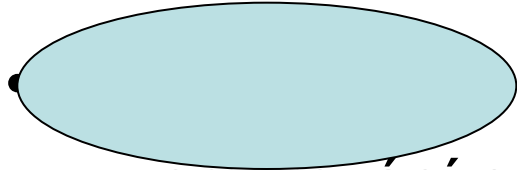
Uplatnění individuální psychologie

- Linda Albert – Kooperativní výchova
- Donald Dinkmeyer – Step
- Loren Grey – Logické důsledky

Jak rozumíme světu?


- člověk skutečnost interpretuje na základě svého 
- jednání člověka je založeno na vlastním způsobu interpretace objektivních okolností

Lidské směřování

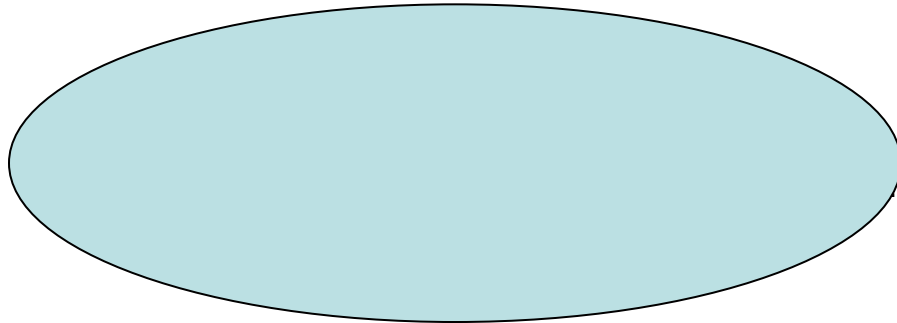


- směřování od prožívané negativní situace k situaci pozitivní
- od pocitu méněcennosti k dokonalosti
- cíle ovlivňují představy, které si vytváří o svém postavení ve společnosti
- cíle jsou základem motivace chování
- člověk je ten, kdo rozhoduje
- pozornost k přítomnosti a budoucnosti

Životní styl

- *”Životní styl jakožto jádro osobnosti tvoří a vykazuje jednotu, individualitu, celek a stabilitu psychických funkcí jedince”*
- vyjadřuje principy 
- základní přesvědčení, předpoklady, hodnoty a očekávání, které si jedinec vytváří o sobě, druhých a životě
- schéma, podle kterého se jedinec orientuje a jedná
- vyvíjí na základě raných sociálních interakcí a na základě subjektivního hodnocení a rozhodování se
- v dospělosti životní styl zůstává relativně stabilní

Co naplňujeme?

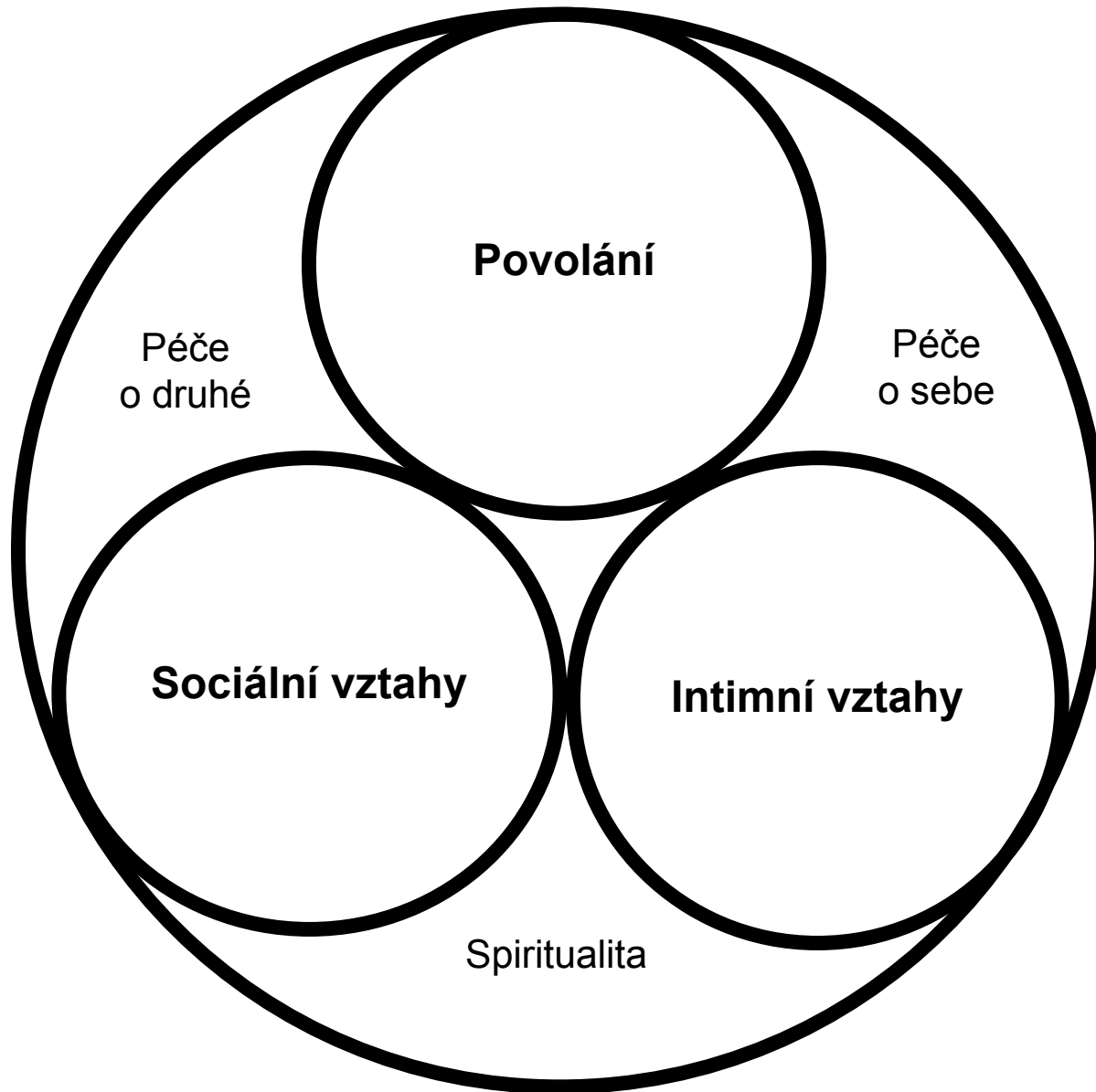


...e které následovně vychází cíl

- je základním procesem k naplnění lidského potenciálu
- potenciál citu sounáležitosti je vlastní každému člověku, **je však nutné ho rozvíjet**
- **schopný, spojený, spolupodílející se**

”Proto učitelé, rodiče a psychoterapeuti musí každému pomoci k tomu, aby si uvědomil, že má ”své místo”, že ”někam patří”, a to svou existencí a ne tím, že si musí své místo zasloužit nebo se musí snažit, aby někam patřil.”

Životní úkoly



Životní úkoly

- **Povolání**
 - jakýkoliv druh aktivity, kterou jedinec vykonává pravidelně a se smyslem pro povinnost a odpovědnost
 - studium, péče o domácnost, dobrovolná práce, atp.
- **Sociální vztahy**
 - přátelství - schopnost navázat a udržet uspokojivé přátelské vztahy;
 - širší rodinné vztahy – bezpodmínečné přijetí členů rodiny;
 - zapojení se do společnosti
- **Intimní vztahy**
 - potřeba vytvořit blízký intimní vztah - vyjádřením hlubokého lidského porozumění a blízkosti, odvahy sdílet vlastní nedokonalost a iracionalitu.
- **Generační vztahy.**
 - naplnění tohoto úkolu zahrnuje péči o mladší lidi a péči o lidi starší
- **Spiritualita**
 - existenciální aspekt bytí
 - potřeba přizpůsobit se problémům, které přesahují pouhou existenci na této planetě a nalézt smysl našeho života
- **Péče o sebe.**
 - oblasti jako jsou výživa, fyzická kondice, hranice, kontrola nad zneužíváním látek, bezpečí, spánek, relaxace, atd.
- **Sebehodnota**
 - každý se musí naučit nejen to, jak vycházet s druhými lidmi, s osobou opačného pohlaví a jak si udržet práci, je také nutné, aby se naučil vycházet sám se sebou

Jak můžeme rozumět chování dětí?

Potřeba náležit

schopný

Děti potřebují věřit, že dokáží plnit své každodenní úkoly a povinnosti.

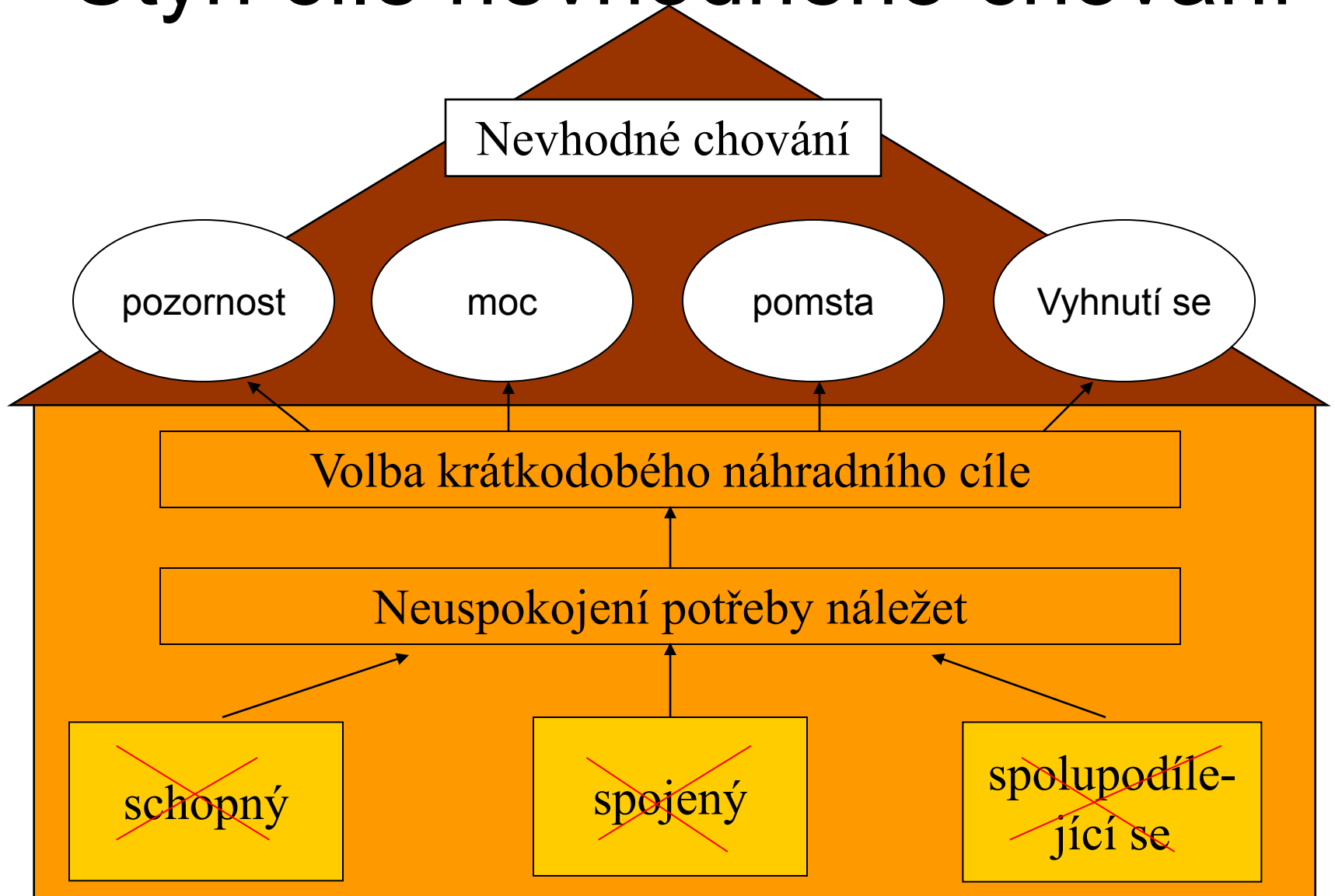
spojený

Děti potřebují mít pozitivní vztah s rodiči, prarodiči, sourozenci, učiteli, spolužáky...

spolupodílející se

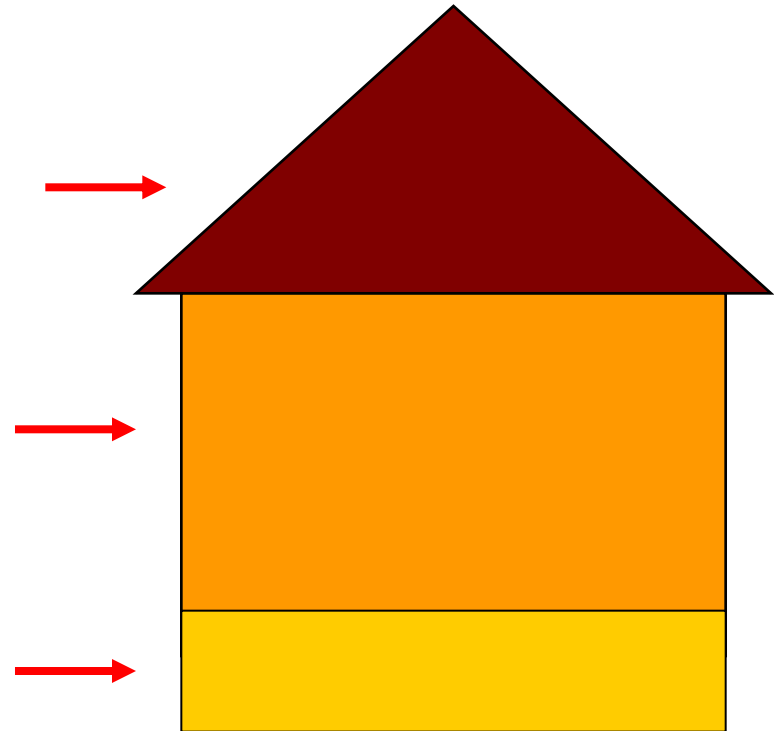
Děti se potřebují cítit potřebnými a nenahraditelnými.

Čtyři cíle nevhodného chování



Jak můžeme zvládat nevhodné chování dětí?

- Intervence
- Prevence
- Podpora



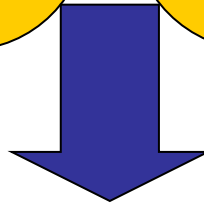
Obecné zásady komunikace

Postoj

- respekt
- tolerance
- přijetí
- rovnocennost
- zájem
- pozitivní zaměření
- zaměření se na řešení

Techniky

- pozitivní jazyk
- já-sdělení
- aktivní naslouchání
 - kladení otázek
 - povzbuzování
 - parafrázování
 - zrcadlení pocitu
- jasnost a konkrétnost při sdělování
- soulad verbálního a neverbálního sdělení



uplatňování demokratického stylu vedení

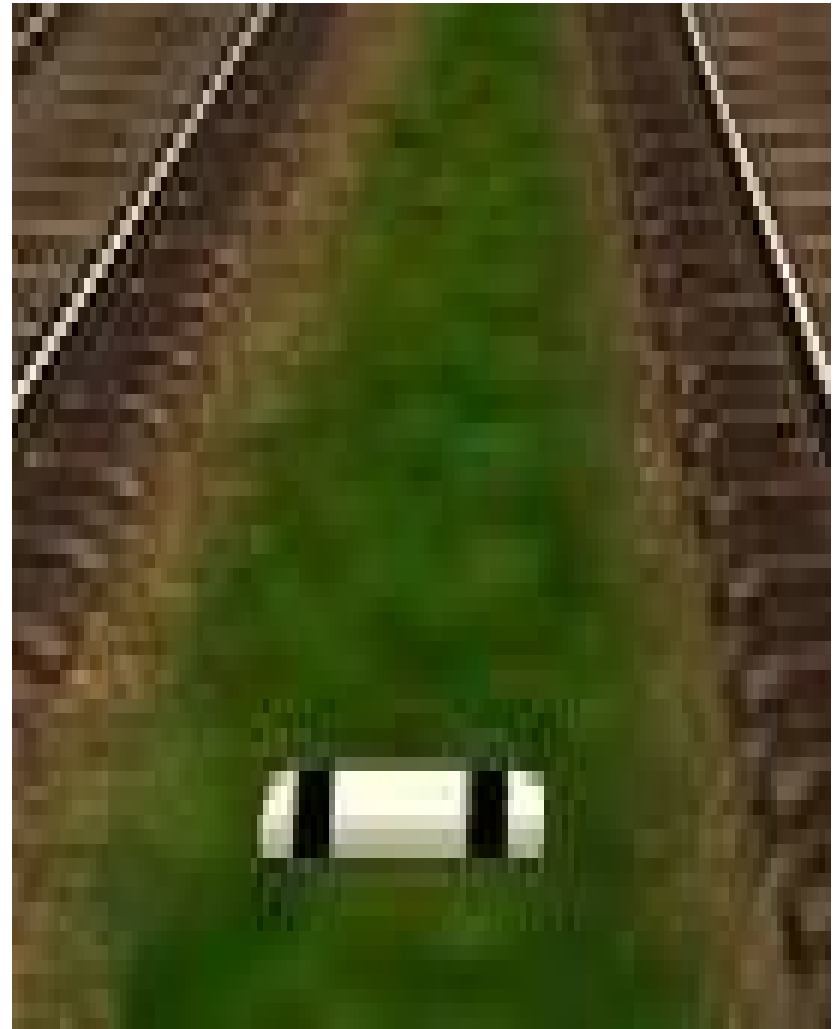
Intervence

- popis, pojmenování
- oční kontakt
- práce s prostorem a přiblížením
- práce s hlasem
- nereagujte na nevhodné chování
- změna kontextu
- psaný vzkaz
- pozitivní přeznačkování
- stop-sdělení
- střídání intervenčních technik



Prevence

- možnost volby
- informace o tom, co bude následovat
- rozfázování činnosti
- postupně snižující se limit
- oceňování vhodného chování
- třídní kodex chování
- třídnické hodiny
- komunitní kruh



Podpora a budování vztahu

- povzbuzení
- prostor dítěti
- ocenění minulého úspěchu
- zaměření se na žádoucí chování
- konkretizace úspěchu
- ocenění malých pokroků, snahy, zapojení, nasazení
- zaměření se na průběh činnosti a ne pouze na výsledek
- přiměřené požadavky
- trpělivost
- nesrovnávání
- bezvýhradné přijetí



Kodex chování

proces vytváření třídních pravidel

Formulování třídních principů

- Navození atmosféry
 - *„Jak vypadá třída, kde se všem dobře daří?“*
 - *„Jak si představujete ideální třídu?“*
 - *„Vzpomeňte si na situaci, kdy jste se v nějaké skupině cítili dobře – jaké okolnosti k vašemu dobrému pocitu přispěly?“*
- Zobecnování
- Pojmenování
- Vyslovení souhlasu
 - *Je tu někdo, kdo s takto formulovanými principy nesouhlasí?*

Upevňování

- Prodiskutujte každý navržený princip se žáky. Zeptejte se jich na příklady chování každého z navržených principů.
- Namalujte každý princip (T, kruh, ...) „Jak vypadá? Jak vám zní? ...“
- Písničky, básničky, plakáty o principech kodexu.
- Panelová diskuse o positivech a negativech očekávaného chování
- Nechejte celou třídu hodnotit, jak jsou principy kodexu dodržovány. Potom si společně zadejte třídní cíl.
- Starší žáci navštíví nižší ročníky a učí tam principy kodexu chování
- Povídání o tom, kdy se jim nepodařilo se chovat podle principů kodexu a co by příště mohli dělat jinak.

Komunitní kruh

Podle Pavla Kopřivy

Různé typy práce v kruhu

- Přivítací kruh (ranní pozdravení/písnička v kruhu, co nás dnes čeká)
- Komunitní kruh (od slova komunita) se 4 pravidly – učitel má stejné postavení jako děti
- Diskusní kruh
- Výuka v kruhu

4 pravidla komunitního kruhu

- **Právo mluvit** (mluví jen ten, kdo má kamínek, ostatní naslouchají)
- **Právo zdržet se** (i kdyby dítě nepromluvílo třeba i celý rok, nelze ho k tomu ani vybídnout)
- **Pravidlo úcty** (nevysmíváme se, nekritizujeme, ani nezpochybňujeme, co kdo řekl)
- **Diskrétnost** (pokud mluvíme o tom, co se říkalo v komunitním kruhu, pak bez uvedení jmen: „jedna holka říkala, že...“, „jeden kluk od nás ze třídy říkal...“)

Obecné zásady

- promýšlet dopředu (zejména z hlediska možného pocitu ohrožení některého dítěte)
- při zavádění komunitního kruhu začínat s *pozitivními tématy*
- neřešit konkrétní konflikty, ale formulovat problém na obecné rovině
- brát v úvahu úroveň – srozumitelnost, jednoduchost
- otevřené otázky (nelze odpovídat ano/ne)
- nemluvit o konkrétních osobách
- aktuálnost, pestrost, ne stereotyp
- děti mohou přispívat vlastními nápady (návrhy dávat učitelce dopředu před KK)
- u menších dětí se stává, že jen opakují, co řeklo dítě před ním – nekomentovat!

Zaměřování se na chyby

Vysoké cíle

Konkurence

Negativní očekávání

Nekonkrétnost





Děkuji za pozornost